

**Ajuntament
de Barcelona**

LA CIUTAT DELS CINC MILIONS

BARCELONA METRÒPOLIS - núm. 130

barcelona.cat/metropolis

La nova realitat territorial de Barcelona: la regió metropolitana

Fins ara hem pensat i gestionat la gran metròpoli de Barcelona com una conglomericació urbana que aplega els 36 municipis de l'àrea metropolitana. Però fa temps que la ciutat real ha desbordat aquests límits per configurar una nova entitat econòmica i demogràfica més extensa, la regió metropolitana, que agrupa més d'un centenar de municipis. El que ha passat en les darreres quatre dècades ha estat molt més que un procés de concentració urbana. S'ha produït un canvi de model.

El número 130 de la revista *Barcelona Metròpolis*, que arriba amb un canvi de disseny, dedica el seu dossier a l'anàlisi d'aquesta realitat territorial, amb la participació de nou especialistes:

Hans Ibelings, Margaret Crawford, Mireia Belil, Oriol Estela, Francesc Muñoz, Oriol Nel·lo, Sergio Porcel, Núria Gómez, i Jorge Dioni López

Hans Ibelings

Paisatge borrós. L'estira-i-arrotonsa de la dispersió

Malgrat la seva història de ciutats compactes, Europa ha evolucionat fins a convertir-se en un continent de paisatges urbans en dispersió, mosaics complexos caracteritzats per una varietat d'usos incongruents del sòl. La divisió ordenada entre ciutat, suburbi i camp esdevé cada cop menys significativa. En canvi, apareixen "paisatges desdibuixats", fruit d'estirades urbanes i arrotonssades rurals.

Hans Ibelings. Historiador i crític d'arquitectura holandès establert a Montreal. És l'antic editor i director d'*A10 new European architecture*, que va fundar el 2004 juntament amb el dissenyador gràfic Arjan Groot. Des del 2014 és professor a la Daniels Faculty of Architecture, Landscape and Design de la Universitat de Toronto. És l'editor de *The Architecture Observer* i, juntament amb Nanne de Ru, coeditor de *Maas Lawrence*. També és l'autor de diversos llibres.

Margaret Crawford

El futur serà suburbà

La suburbanització dels Estats Units, que ha estat continuada des de la fi de la Segona Guerra Mundial, s'ha accelerat novament amb la pandèmia de la covid, fins al punt que ciutats i suburbis s'estan intercanviant els papers. Característiques que generalment s'associaven a les zones urbanes, com la complexitat i la diversitat, s'han traslladat a les suburbanes, que han perdut la seva uniformitat i experimenten canvis constants.

Margaret Crawford. Directora del màster en Disseny Urbà i professora d'Arquitectura i Disseny Urbà a la Universitat de Berkeley, a Califòrnia. Graduada en Història de l'Arquitectura, Habitatge i Planificació Urbanística, ha presidit el programa d'Història, Teoria i Humanitats a l'SCI-Arc de Los Angeles. Va ser professora de Teoria de la Planificació i Disseny Urbà a la Graduate School of Design (GSD) de Harvard. La seva obra acadèmica inclou diversos llibres, dues edicions d'*Everyday Urbanism* i nombrosos articles i capítols sobre l'espai públic i l'edificació als Estats Units. Recentment, ha coeditat *Critical Texts in Chinese Urbanization*, una col·lecció de quatre volums d'estudis sobre el desenvolupament urbà a la Xina.

Mireia Belil

Europa, sistema de ciutats

Europa, on prop del 80% de la població és urbana, és un sistema de ciutats policèntriques i dinàmiques que funciona com a exoesquelet del desenvolupament del continent. A través de les relacions i cooperacions entre ciutats i territoris es pot aconseguir potenciar l'equitat territorial, superar els reptes actuals i consolidar una qualitat de vida per a totes les persones.

Mireia Belil. Llicenciada en Geografia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i MA i PhD Candidate per la Universitat de Califòrnia, Berkeley. Actualment és directora de la consultora Borakasi. Ha dissenyat i codirigit l'Urban Audit of the European Cities de la Comissió Europea, i ha estat avaluadora de projectes com el V Framework Programme, l'Ecos Ouverture, el Recite II i l'Urban Pilot Projects. També ha liderat la creació de la xarxa Eurociutats i ha estat directora de la Fundació Fòrum Universal de les Cultures (2005-2017), vicepresidenta del Consell Social de la UAB (2004-2014), membre del Consell Assessor Global del Programa de Ciutats del Pacte Mundial de les Nacions Unides i presidenta del jurat del Premi Fòrum de Barcelona de l'Aliança de les Nacions Unides per a les Civilitzacions.

Oriol Estela

De què parlem quan parlem de regió metropolitana?

L'expansió de la urbanització, amb el consegüent desbordament dels límits administratius, afecta de manera important la capacitat de governar els territoris. A Barcelona, la necessitat d'abordar els reptes urbans, superant les limitacions de la fragmentació administrativa, és al centre del Compromís Metropolità 2030, el pla estratègic per a la ciutat dels cinc milions d'habitants.

Oriol Estela. Economista i geògraf. Professional de desenvolupament econòmic local des del 1994, primer com a consultor privat per a administracions públiques a Espanya i l'Amèrica Llatina i, a partir del 2005, a la Diputació de Barcelona, on va ser cap de l'Oficina Tècnica d'Estratègies per al Desenvolupament Econòmic (2012-2016). Actualment, és el coordinador general del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona. També exerceix com a coordinador tècnic de la Càtedra Barcelona-UPF de Política Econòmica Local, és membre del claustre docent del Centro Iberoamericano de Desarrollo Estratégico Urbano i professor al màster Metròpoli en Estudis Urbans i Metropolitans de la UAB. Forma part del consell assessor del Pla de Barris de Barcelona i del consell científic de la Fundació BIT Habitat, entre d'altres.

Francesc Muñoz

La urbanització dispersa: un repte ignorat

La Barcelona dels cinc milions no integra únicament el territori de les ciutats denses i compactes sinó també la munió de teixits residencials dispersos que s'han anat multiplicant, sobretot des de la dècada del 1980. Una dispersió que ha estat ignorada durant molt de temps i que deixa en herència tot de territoris amb problemàtiques i reptes encara sense resposta.

Francesc Muñoz. Doctor en Geografia, professor i director de l'Observatori de la Urbanització a la UAB. Ha rebut guardons com el Premi a la millor tesi doctoral en atenció als valors humans en l'enginyeria (UPC, 2004) o el Premi Bonaplata per l'exposició *La fàbrica de la llum* (2014). Ha comissariat altres mostres, com ara l'exposició commemorativa dels 30 anys d'ajuntaments democràtics, *Local, local! La ciutat que ve* (CCCB, 2010) o *Architectures on the Waterfront* (Fundació Mies van der Rohe, 2019) i ha estat membre del Consell Assessor de l'Any Cerdà (2010). Ha publicat obres com *UrBANALizació: Paisajes comunes, lugares globales* (2008) o *Estratègies vers la ciutat de baixa densitat: de la contenció a la gestió* (2011).

Oriol Nel·lo

Les tres claus de la segregació residencial

La capacitat econòmica de les persones es plasma a la ciutat a través del fenomen de la segregació residencial. Un tret estructural, consubstancial al procés d'urbanització capitalista, que no és només el reflex de les desigualtats, sinó que contribueix a mantenir-les i reproduir-les. Els mapes de la distribució territorial de la renda mostren com la concentració de la població més vulnerable comprèn eixos metropolitans sencers.

Oriol Nel·lo. És geògraf especialitzat en estudis urbans i ordenació del territori. Professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, ha estat director de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona (1988-1999), diputat al Parlament de Catalunya (1999- 2003) i secretari per la Planificació Territorial de la Generalitat de Catalunya (2003-2011). També és membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans.

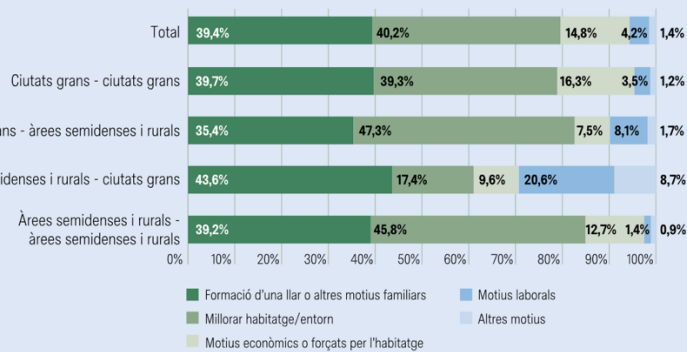
Sergio Porcel i Núria Gómez

De la ciutat al medi rural: un fenomen que va a més

La regió metropolitana de Barcelona es troba en fase de contraurbanització. Les migracions urbà-rural són un fenomen minoritari, però creixent, esperonades per la pandèmia de la covid-19. La crisi de l'habitatge, sobretot a les grans ciutats, està afavorint aquests canvis residencials, que es preveu que continuïn amb una intensitat elevada. Si bé constitueixen una oportunitat de reactivació de les àrees rurals, també comporten riscos i paradoxes.

Sergio Porcel. És doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i té un màster en Tècniques d'Investigació Social Aplicada per la UAB i la Universitat de Barcelona (UB). Les seves línies de recerca principals estan relacionades amb la sociologia urbana, l'estratificació social, la desigualtat i la pobresa. Des del 2005 és investigador a l'Institut Metròpoli, on actualment lidera l'àrea de Cohesió Social i Urbana.

Núria Gómez. Investigadora de l'àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut Metròpoli. És graduada en Sociologia per la Universitat de Barcelona (UB) i té el postgrau d'Anàlisi de Dades per a l'Anàlisi Política i la Gestió Pública, a la mateixa universitat.

Gràfic 2. Motius de canvi residencial segons el tipus de flux territorial. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge. Regió metropolitana de Barcelona, 2022. Font: Institut Metròpoli, Enquesta de Cohesió Urbana, 2022.

Jorge Dioni López

La ciutat presa

L'espai urbà ha deixat de ser un lloc per viure, relacionar-se o acollir activitats productives i comercials, i ha esdevingut una mercaderia amb capacitat per crear valor per si mateixa i per competir al mercat. Com en un tauler del Monopoly on tot està en venda, els visitants i els inversors prenen l'espai i desplacen els residents, i això genera un malestar que neix d'una pregunta clau: què és una ciutat?

Jorge Dioni López. Llicenciat en Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), ha desenvolupat la carrera professional en diaris (*Sport*, *Marca* i *Metro*), ràdios (SER, RNE i Ràdio Gràcia), revistes (*GQ* i *El Estado Mental*) i comunicació institucional (Asociación de Clubes de Baloncesto, Alcatel-Lucent i Nokia). Imparteix tallers de lectura i escriptura a l'Escuela de Escritores i col·labora amb *La Marea*, *El País* o *Vanity Fair*. El seu primer llibre, *La España de las piscinas* (Arpa), va rebre el premi Libro del Año del Gremio de Librerías de Madrid. El 2023 va publicar *El malestar de las ciudades* (Arpa).

A més, a Barcelona Metròpolis...

Esment especial mereix l'obituari que Carme Anfosso dedica a **Joan Anton Benach**, conegudíssim periodista i crític teatral, mort el passat 10 de febrer, que va ser el primer director de *Barcelona Metròpolis*, càrrec que va ocupar durant vint anys, del 1986 al 2006. "Ha estat una persona sensible a l'opacitat del que hi ha darrere una mirada. Un home directe i franc."

Les **entrevistes** d'aquest número ens acosten reflexions sobre l'antropologia, la comunicació o els museus. El guionista i productor Pau Subirós parla amb **Francesc Escribano** de les seves múltiples facetes, entre les quals hi ha la seva etapa com a director de TV3 però també la seva relació amb el Brasil i amb Pere Casaldàliga. "Vivim en un món en què la superficialitat és molt més valorada que la militància", afirma. Per la seva banda, Rita Roig entrevista **Imma Prieto**, que ha agafat les regnes de la Fundació Tàpies just en el moment de celebrar-se el centenari del naixement de l'artista. "Un museu ha de tenir la capacitat d'activar línies polítiques i socials a través dels seus continguts", diu.

A la secció Visions Urbanes, el periodista Dani Cordero explora el rol actual i futur de la gran aposta per **l'economia blava a Barcelona**. "Sembla que s'està produint un efecte crida", assegura. Per la seva banda, Cristina Ribas parla del coneixement que s'amaga a les clavegueres, a partir de l'estudi sobre les **aigües residuals** que s'ha dut a terme a tres barris de Barcelona: el Carmel, el Poblenou i Sant Gervasi.

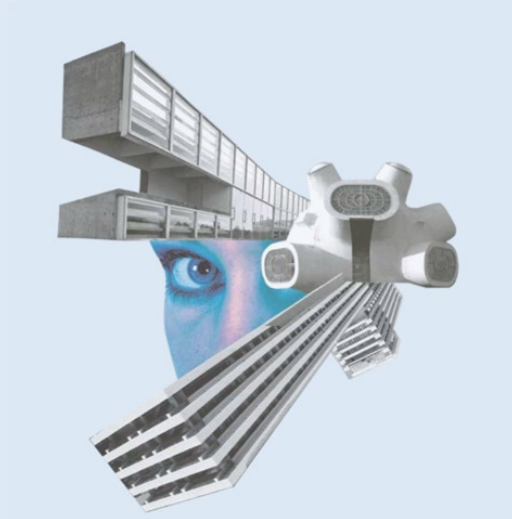
La secció **Barcelona en Dades** analitza l'impacte de la pobresa i les desigualtats en la infància i l'adolescència, amb multitud d'indicadors sobre districtes i barris, vulnerabilitat, habitatge, privacions materials, beques de menjador i impacte de les polítiques socials públiques.

L'atenció dels nou experts del **Debat** se centra aquest cop en la **capitalitat gastronòmica de Barcelona**, que ja compta amb quatre restaurants de la màxima categoria Michelin. Al Plec de Cultura també hi trobareu un poc optimista article de Pau Vidal sobre el retrocés de **la llengua catalana** a Barcelona.

En l'apartat de llibres, destaquem la ressenya que fa Teresa Sesé sobre **Picasso Barcelona. Una cartografia**, de **Claustre Rafart Planas**, que segueix els passos del jove Picasso per 134 enclavaments de la ciutat. Per la seva banda, Ramon Aymerich parla de l'assaig històric **Europa**.

Una història personal, de Timothy Garton Ash. Les pàgines d'exposicions estan dedicades a *Reencantaments, artistes dins les col·leccions etnològiques*, que es pot veure a la seu Montcada del Museu Etnològic i de Cultures del Món.

Tanca la revista el relat *Allò dels altres*, que signa **Cinta Farnós**. Les il·lustracions d'aquest conte, de la portada i del dossier són obra de **Rebeka Elizegi**, mentre que la protagonista de l'insert fotogràfic és **Anna Surinyach**, amb *Els També*, que reivindica la veu de les dones en la cobertura informativa que es dona a les migracions.

Enllaç al dossier:

<https://www.barcelona.cat/metropolis/ca/dossier/la-ciutat-dels-cinc-milions>

Enllaç a la revista:

<https://www.barcelona.cat/metropolis/ca/revista/130>

Per a més informació:

www.barcelonametropolis.cat

Laura Santaflorentina / lauraantaflorentina@gmail.com / Tel. 699 061 24